

Εισαγωγή στο Αναλυτικό πρόγραμμα για την Γκρίκο

Η Γκρίκο είναι μία μειονοτική γλώσσα που ομιλείται έως σήμερα σε μία από τις δύο ελληνικές γλωσσικές νησίδες της Νότιας Ιταλίας, την Γκρετσία Σαλεντίνα στην Νότια Απουλία.

Περιλαμβάνει δωρικές λέξεις οι οποίες μαρτυρούν την αρχαία προέλευση, μεσαιωνικές και νεοελληνικές καθώς και λέξεις από την τοπική ιταλική διάλεκτο της περιοχής, την *dialetto romanzo*.

Η Γκρίκο σήμερα διδάσκεται στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της εν λόγω περιοχής.

Το πρόγραμμα **Pos Mátome Griko** προβλέπει την ανάπτυξη μιας σύγχρονης διδακτικής μεθοδολογίας με πρωτοποριακό διδακτικό υλικό και με μία νέα μεθοδολογία: Εκτός από τα παραδοσιακά διδακτικά βοηθήματα όπως τα βιβλία και τα λεξικά, η μέθοδος διδασκαλίας, για παιδιά και ενήλικους, προβλέπει την χρήση πολυμέσων και των ICT για την διδασκαλία.

Για την ανάπτυξη του διδακτικού υλικού δημιουργήθηκε αυτό το Αναλυτικό Πρόγραμμα για παιδιά (6-15 ετών) εφήβους και ενήλικους για τα έξι επίπεδα προβλεπόμενα από το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (A1, A2, B1, B2, C1, C2).

Είναι η πρώτη φορά που δημιουργείται με Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα για μία μειονοτική γλώσσα με τα κριτήρια που προβλέπονται για τις επίσημες γλώσσες από το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Στα παραδείγματα που δίνονται στο αναλυτικό πρόγραμμα, επισημαίνονται οι λεξιλογικές διαφορές μεταξύ των χωριών της περιοχής. Το πρόγραμμα προβλέπει επίσης και ένα τελικό λεξικό όπου διατυπώνονται οι διαφορές λεξιλογίου μεταξύ των δήμων της Γκρετσία Σαλεντίνα (Σαλεντινής Ελλάδας).

Όπως είναι γνωστό η Γκρίκο καταγράφηκε για πρώτη φορά κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα από μελετητές και συγγραφείς διαφόρων προελεύσεων οι οποίοι εφάρμοσαν διαφορετικά κριτήρια για την καταγραφή των ιδίων κειμένων.

Μην έχοντας μια καθιερωμένη παράδοση γραφής της Γκρίκο, με κανόνες φωνητικής μεταγραφής και μιας κοινά αποδεκτής γραμματικής δομής, τα κριτήρια στα οποία μπορούμε να βασιστούμε για την μεταγραφή της είναι τα εξής:

α) χρήση μιας γραφής, όσο το δυνατόν πιο απλής, που επιτρέπει σε όποιον ήδη μιλάει την Γκρίκο να βρίσκει μία εύκολη αντιστοιχία ανάμεσα στον γραπτό και στον προφορικό λόγο και σε όποιον ενδιαφέρεται να την μάθει να μπορεί να το κάνει χωρίς να αντιμετωπίσει μεγάλες αποκλίσεις από την κοινή γραφή.

β) προσοχή στην ορθότητα της γραφής, που λαμβάνει υπόψη τα γραμματικά φαινόμενα που παρουσιάζονται στη Γκρίκο ερμηνεύοντάς τα.

γ) σύγκριση των προτεινόμενων λύσεων που έχουν υιοθετηθεί από εκείνους που όλα αυτά τα χρόνια έχουν γράψει και δημοσιεύσει κείμενα στην Γκρίκο (Morosi, Palumbo, Tondi, Cassoni, Rohlf, Stomeo κ.τ.λ) και επιλογή των καταλληλότερων διδακτικών λύσεων.

Αποφασίζοντας την μεταγραφή της Γκρίκο με το ιταλικό αλφάβητο, λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα

κριτήρια, οι λύσεις που προτείνονται σε φωνητικό επίπεδο, για τους ήχους που διαφέρουν από τα ιταλικά ή που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν αμφιβολίες στην ανάγνωση είναι οι εξής:

c	προφέρεται "c" απαλό (όπως στο ελληνικό "τσ")
k	προφέρεται "c" σκληρό (όπως στα ελληνικά "κ")
ch	προφέρεται (όπως το ελληνικό "χ")
ddh	εμφρατικό (όπως στα ελληνικά νττχ)
z (zz)	προφέρεται πάντα απαλό (όπως στο ελληνικό "ττς")
ts	προφέρεται στα ελληνικά "τσ"
j	προφέρεται "i" μισού φωνήεντος (όπως στα ελληνικά το γένος)
g	αν ακολουθεί a, o, u, αντιστοιχεί στο ηχηρό λαρυγγικό (όπως στα ελληνικά "γκ")
g	αν ακολουθεί e, i αντιστοιχεί στο ηχηρό ουρανικό όπως στα ελληνικά "τζ"
gh	αντιστοιχεί στο ηχηρό μεσοουρανικό όπως στα ελληνικά "γκ"
gn	αντιστοιχεί στο ρινικό ουρανισκοδοντικό (όπως στα ελληνικά "νι")
gl	αντιστοιχεί στα ελληνικά "γκλ"
d	αντιστοιχεί στο άηχο οδοντικό (όπως στα ελληνικά "ντ")
t	αντιστοιχεί στο ηχηρό οδοντικό (όπως στα ελληνικά "τ")
s	αντιστοιχεί στο άηχο συριστικό (όπως στα ελληνικά "σ")
sc	αντιστοιχεί άηχο συριστικό ουρανισκοδοντικό (όπως στα ελληνικά "σσ")
sk	αντιστοιχεί στα ελληνικά "σκ"
v	αντιστοιχεί σε συριστικό φθόγγο (όπως στα ελληνικά "β")

Σε επίπεδο παρουσίασης ορισμένων γραμματικών φαινομένων, εστιάζουμε την προσοχή στα ακόλουθα χαρακτηριστικά

- 1) χρήση της αποστρόφου (') στην αρχή ή στο τέλος μιας λέξης για να εκφραστεί η πτώση ενός γράμματος ή μιας συλλαβής (πχ. Fonasa' = fonàsane, 'ttupanu = ettupanu επίσης 's = es, 'en = den, e' = ene)
- 2) χρήση της περισπωμένης (^) για να εκφραστεί η κράση, δηλαδή η ένωση δύο φωνηέντων, ενός στο τέλος και ενός άλλου στην αρχή δυο λέξεων (tûpa = tu ipa, sôkome = su êkame, sûn = su in)
- 3) χρήση του τύπου "ènna" (= echo na, με τη σημασία του πρέπει) σύμφωνα με αυτό που προτείνει ο Rohlfs (κατά τον οποίο ènnârto παίρνει τη θέση του è nna erto = πρέπει να έρθω)

- 4) ένδειξη του τονικού σημείου στίξεως σε όλες τις λέξεις με εξαίρεση των παροξύτωνων
- 5) ένωση των κτητικών αντωνυμιών στον εγκλητικό τύπο με τα ουσιαστικά στα οποία αναφέρονται (πχ. Ciùrimu = ο πατέρας μου).

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα θα δημοσιευθεί στην ειδική ιστοσελίδα του προγράμματος και θα είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο με το διδακτικό λογισμικό.

Με αυτόν τον τρόπο προσφέρουμε μία ολοκληρωμένη μέθοδο διδασκαλίας της Γκρίκο, πρωτοποριακή και μοντέρνα βελτιώνοντας την χρήση των ICT στον τομέα της διδασκαλίας των γλωσσών.

Στην ιστοσελίδα και στην πλατφόρμα e-learning του προγράμματος θα έχουν δωρεάν πρόσβαση όλοι οι εκπαιδευτικοί της περιοχής καθώς και όλοι αυτοί που ενδιαφέρονται για την Γκρίκο, οι οποίοι θα έχουν στην διάθεσή τους μία ολοκληρωμένη μέθοδο διδασκαλίας της Γκρίκο, σε όλα τα επίπεδα.

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα αναπτύχθηκε από τους εταίρους του προγράμματος οι οποίοι έχουν μεγάλη πείρα στον τομέα του προγραμματισμού και υλοποίησης πρωτοβουλιών που αποβλέπουν στην αξιοποίηση και την προστασία της πολιτιστικής και γλωσσικής κληρονομιάς των μεσογειακών χωρών καθώς και της υλοποίησης και προγραμματισμού πρωτοποριακών μεθόδων για την διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας, όπως η Agenzia per il Patrimonio Culturale Euromediterraneo (IT) το British Hellenic Educational And Development Association (Gr), η Alpha Publications (Gr) το University of Cyprus (CY) και το Istituto Culture Mediterranee (IT).

Συνεργάστηκαν για την παραγωγή του Αναλυτικού Προγράμματος:

Abbate Sandra – Πτυχιούχος Πανεπιστήμιο Bologna, DAMS (Discipline Arti, Musica e Spettacolo), Καθηγήτρια Γλώσσας Γκρίκο, Istituto Culture Mediterranee

Bernardini Oztasciyan Isabella - Καθηγήτρια Ελληνικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Università del Salento, Agenzia Patrimonio Culturale Euromediterraneo

Filieri Giorgio Vincenzo – Πτυχιούχος Πανεπιστημίου Lecce, Φιλόλογος, Καθηγητής Γλώσσας Γκρίκο, Istituto Culture Mediterranee

Papazoglou Nikolaos – Πτυχιούχος Πανεπιστημίου Lecce, Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Αρχαιολογία), Agenzia Patrimonio Culturale Euromediterraneo

Tommasi Salvatore – Πτυχιούχος Πανεπιστημίου Lecce, Καθηγητής Γλώσσας Γκρίκο, Istituto Culture Mediterranee

Βασιλική Καβάγια, Φιλόλογος, Σχολείο Ελληνικών «Μέγας Αλέξανδρος» - Ελληνοβρετανικό Κολλέγιο

Manuela Pellegrino, Υποψήφια Διδάκτωρ Ανθρωπολογίας, University College of London - Ελληνοβρετανικό Κολλέγιο

Συνεργάτες από το Πανεπιστήμιο της Κύπρου

Για την υλοποίηση του Αναλυτικού προγράμματος, ειδικά για τα παραδείγματα που δόθηκαν, είναι σημαντική η συμβολή των κατοίκων της Γκρετσία Σαλεντίνα, φυσικών ομιλητών της Γκρίκο, στους οποίους εκφράζουμε τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μας.

Isabella Oztasciyan Bernardini

Επιστημονική υπεύθυνος του προγράμματος “Pos Mátome Griko”.